

Тема: Добір і підбір сільськогосподарських тварин

1. Форми родоводів та їх значення.

Родовід – це документ, який засвідчує походження тварини, де в певному порядку наведені дані про його предків та основні відомості про них. На основі родоводів встановлюють походження тварин.

Тварину, на яку складають родовід, називають пробандом. Складають родоводи для племінних тварин усіх видів, самців і самок у період призначення їх у групу ремонтного молодняку.

Розрізняють індивідуальні та групові родоводи. Родоводи племінних тварин записують в індивідуальні картки, де вказують дані про 3-4 покоління їх предків: батька й матір, бабу й діда, прабабу й прадіда і т.д. Для кожного предка записуються наступні дані: кличка (для великої рогатої худоби, коней і свиней), номер (державний і ДКПТ), дата і місце народження, порода, породність, продуктивність, племінна цінність тощо. I. Групові родоводи складають для генеалогічного аналізу ліній та родин. II. Індивідуальні родоводи поділяються на родоводи у вигляді решітки або таблиці, ланцюгові, структурні та у вигляді стовпчика. Родоводи у вигляді решітки або таблиці розміщують на лицьовому боці індивідуальних карток. Дані пробанда розміщуються вгорі, дані предків – внизу. Жіночих предків записують ліворуч, чоловічих – праворуч. Позначення М (мати), Б (батько), ММ (мати матері), БМ (батько матері) і т.д. вказують, ким є предки, записані у родоводі пробанда. Ланцюгові родоводи використовують для визначення основних продовжувачів ліній та родин. Такий родовід записують у вигляді дробів, де в чисельнику вказують відомості про чоловічих особин, а в знаменнику – про жіночих.

Б БМ ББ ББМ БММ БББ БМБ

ПРОБАНД

— — — — —

М ММ МБ МБМ МММ МББ ММБ

Структурний родовід забезпечує найповніший аналіз походження тварин. Самок зображують кружечками, самців – квадратами. Потомків записують нижче або вище предків, сполучаючи їх лініями.

Племінна цінність – це властивість організму передавати потомству генетичну інформацію про рівень розвитку кількісних і якісних ознак: екстер'єр і конституцію, рівень продуктивності, якість продукції та ін. Оцінка племінної цінності за походженням має ймовірний характер, однак для ремонтного молодняку, особливо для молодих бугайців і півнів, відповідно за молочною та яєчною продуктивністю оцінка за походженням є єдиною можливістю визначити їх племінні цінності. Вплив племінної цінності батьків на

продуктивність потомків є високовірогідним, тоді як передки другого, третього рядів родоводу мають значно менше значення. За наявності повної інформації про фенотип і генотип предків родоводи можуть слугувати для прогнозування ймовірної племінної цінності тварин за кількісними і якісними ознаками. Базується воно на положенні, що потомок одержує від своїх предків генетичну інформацію у наступному співвідношенні: від батька та матері – 50%, від діда та баби – 25%, від прадіда та прабаби – 12,5%. За оцінкою пробанда за родоводом визначають: · породність (покоління) пробанда; · належність до лінії, родини; · загальний рівень продуктивності предків та їх племінну цінність; · наявність у родоводі видатних тварин: чим ближче до пробанда вони знаходяться, тим ціннішою у племінному відношенні є дана тварина; · наявність у родоводі предків-поліпшувачів; · наявність у родоводі спорідненого парування (випадкового чи цільового); · методи розведення та форми підбору, які застосовувались для одержання даного пробанда та їх ефективність.

Тема: Добір і підбір сільськогосподарських тварин

1. Оцінка та відбір тварин за індивідуальним розвитком, продуктивністю, конституцією та екстер'єром.

Оцінювання і відбір тварин за індивідуальним розвитком, конституцією, екстер'єром, живою масою. Практика зоотехнічної роботи свідчить, що існує певний зв'язок між зовнішньою будовою тіла тварини та її господарсько-корисними ознаками. Розроблено певні вимоги до окремих статей, особливо тих, що тісно пов'язані з основною продуктивністю. Тільки конституціонально розвинена тварина з міцним кістяком, достатньо щільною та еластичною шкірою, розвиненою мускулатурою, добре вираженим типом породи може бути високопродуктивною.

Тварин із конституціонально-екстер'єрними недоліками, такими як провислість попереку й спини, слабкість кінцівок, перехват за лопатками, перерозвиненість, шилозадість, дахоподібність спини й заду, залишати на плем'я недоцільно, оскільки такі вади можуть успадковуватися.

Нормальний розвиток, велика жива маса поряд з іншими показниками свідчать про можливість одержання від тварини високої продуктивності. Для оцінки та відбору поголів'я за живою масою розроблено спеціальні нормативи або стандарти, які наведено в інструкції з бонітування. Показниками цих стандартів керуються для вирішення питання подальшого використання тієї чи іншої тварини.

Оцінювання і відбір тварин за продуктивністю мають вирішальне значення, тому що навіть у разі високих показників за генотипом, але низької продуктивності тварину вибраковують. Продуктивність визначають за кількістю та якістю тієї чи іншої продукції, яку отримують від однієї тварини за певний проміжок часу. Для кожного виду й породи відбір за продуктивністю має свої специфічні особливості, хоча й оцінюється однаково — порівнянням основних

показників із стандартами.

У молочному скотарстві корів відбирають за надоем, умістом жиру і білка в молоці, кількістю молочного жиру за 305 днів лактації або за вкорочену (не менше ніж 240 днів) закінчену лактацію. При цьому залежно від кількості отелень корів оцінюють за показниками першої й найвищої лактацій, середньою продуктивністю за три лактації, надоем за все життя.

Основними чинниками, що впливають на кількісні та якісні показники м'ясної продуктивності сільськогосподарських тварин, є інтенсивність вирощування й відгодівлі, порода, вік, стать, скороспілість. Ці показники визначають за життя тварин і після їх забою. За життя враховують живу масу, абсолютний та середньодобовий прирости, вгодованість, скороспілість, витрати кормів на одиницю приросту.

Вгодованість визначають за зовнішнім оглядом і промацуванням мускулатури та підшкірних жирових відкладень у певних місцях. Вимоги, якими керуються в оцінюванні м'ясних кондицій, наведено у відповідних стандартах з урахуванням видових, породних, статевих та вікових особливостей тварин. Під час визначення м'ясної продуктивності звертають увагу на скороспілість тварин, тобто здатність у ранньому віці досягати високих м'ясних кондицій.

Заключне оцінювання м'ясних якостей тварин проводять лише після їх забою. Забійна маса великої рогатої худоби та овець — це маса знекровленої й охолодженої туші з внутрішнім жиром, без голови, хвоста, шкури, внутрішніх органів, нижніх відділів кінцівок (передніх — до зап'ясть, задніх — до скакальних суглобів). Забійна маса свиней — це маса туші з внутрішнім жиром, головою, шкурою, але без внутрішніх органів, щетини, нижніх відділів кінцівок (передніх — до зап'ясть, задніх — до скакальних суглобів).

Забійний вихід — відсоткове відношення забійної маси тварини до її живої передзабійної маси (без напування та годівлі протягом 12 — 24 год). Цей показник залежить від виду, вгодованості, породних особливостей, віку і статі тварини. Найвищий забійний вихід у свиней — 70 — 85 % і птиці — 72 — 82 (залежно від вгодованості та типу відгодівлі), у м'ясо-сальних овець і м'ясної худоби — 60 — 70, молочно-м'ясної — 50 — 60 та у молочної — 50 — 55 %.

Якісні показники м'ясної продуктивності тварин після їх забою визначають також за сортовим складом туші у відрубках, співвідношенням м'язової, кісткової, жирової й сполучної тканин, хімічним складом, поживністю та смаковими якостями м'яса.

Оцінювання і відбір тварин за технологічними ознаками. Переведення тваринництва на промислову основу поставило перед працівниками галузі нові завдання, пов'язані з виведенням тварин, пристосованих до специфічних умов промислової технології, оскільки ці умови незвичні і часто виявляють негативний вплив. На комплексах у тварин обмежений моціон, утримують їх на щільних підлогах або з твердим покриттям. Велика скупченість спричинює швидке поширення інфекційних захворювань. У зв'язку з цим виникла потреба відбирати поголів'я за технологічними ознаками.

Однією з основних технологічних ознак у молочному скотарстві є

пристосованість корів до машинного доїння, яка визначається такими показниками: формою та об'ємом вим'я, рівномірністю розвитку часток, формою і величиною дійок, одночасністю видоювання часток вим'я, швидкістю молоковіддачі, повнотою видоювання, стійкістю проти маститів.

Для комплектування промислових комплексів необхідно відбирати тварин із міцними кінцівками й копитним рогом, оскільки утримання на підлогах із твердим покриттям призводить до його стирання, травмування копит, зв'язок, сухожилків.

Комплексне оцінювання, проведене на підставі вивчення індивідуальних особливостей тварини (її продуктивність, екстер'єр, конституція та інші ознаки) у взаємозв'язку із зовнішнім середовищем і доповнене оцінюванням за походженням та якістю потомства, забезпечує оптимальний відбір племінних тварин і як результат — успіх племінної роботи.

Підбір. У тваринництві відбір й підбір є основними зоотехнічними методами поліпшення продуктивних та племінних якостей тварин. Підбір — це використання для спаровування кращих із відібраних особин із метою одержання від них потомства з бажаними ознаками. Підбір певною мірою продовжує відбір і не лише закріплює, а й розвиває ознаки, за якими ведуть селекцію.

Підбирають тварин для парування на підставі матеріалів бонітування, тобто за конституцією та екстер'єром, живою масою і продуктивністю, плодючістю, скороспілістю, походженням та якістю потомства. Широка мережа спермобанків, де тривалий час зберігається в замороженому стані сперма різних плідників, відкриває великі можливості для цілеспрямованого підбору і підвищення його ефективності.

У практиці племінної роботи залежно від мети й завдань, що стоять перед тваринництвом, керуються такими головними принципами проведення підбору (за М. А. Кравченком), як: цілеспрямованість; перевага плідників над матками, з якими їх парують; максимальне використання найкращих плідників; збереження у потомства позитивних якостей батьків за допомогою однорідного підбору; одержання у потомства бажаних змін порівняно з батьками методом різнорідного підбору; виявлення й використання найкращих поєднань; недопустимість спорідненості тварин, яких парують, або регулювання її ступеня й спрямованості; розведення за лініями та родинами.

Після проведення бонітування залежно від виробничого напрямку господарства та рівня племінної роботи фахівці складають план підбору тварин на певний період, що є одним із розділів перспективного плану племінної роботи зі стадом, який розробляється на 4 - 5 років.